

21. 9. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

(Ne)možnost realizace zadržovacího práva - shrnutí pro praxi s přihlédnutím k novému zákonu o veřejných dražbách

Zadržovací právo je tradičním institutem soukromého práva, ale přesto je stále jakousi popelkou. Uvedené platí beze zbytku právě v případě, že se věřitel rozhodne přistoupit k uspokojení pohledávky vlastní realizací zadržovacího práva. Realizací zadržovacího práva pak nemyslíme nic jiného než prodej zadržené věci. S realizací potažmo prodejem zadržené věci, to ale není tak jednoduché, jak se může na první pohled zdát.

Na úvod stručně shrňme materii zadržovacího práva uvedenou v ustanoveních § 1395 až 1399 o.z. Zadržovací právo může uplatnit věřitel, který má oprávněně věc patřící dlužníkovi u sebe. Vznikem zadržovacího práva dochází k zajištění dluhu věřitele za dlužníkem. Jedná se tedy o jednu z forem zajištění dluhu. *Conditio sine qua non* je prvek oprávněnosti věřitele mít věc u sebe, který bude v řadě případů vskutku prubířským kamenem posouzení platnosti vzniku zadržovacího práva. Zadržovacím právem lze zajistit dluh splatný i dosud nesplatný dluh za podmínek dále stanovených v ustanovení § 1395 odst. 2 o.z.

Zadržovací právo vzniká na základě jednostranného právního jednání, které podle o.z. vyžaduje oznámení učiněné ve vztahu k dlužníkovi, ve kterém věřitel vyrozumí dlužníka o uplatnění zadržovacího práva a jeho důvodech (tedy zejména k jaké věci je uplatněno a ve vztahu k jaké pohledávce). Toto oznámení je nezbytné učinit podle o.z. v písemné formě pouze tehdy, pokud má věřitel věc u sebe na základě smlouvy uzavřené v písemné podobě (projev obecné neformálnosti soukromého práva). S ohledem na praktickou stránku věci však v praxi tak jako tak písemná podoba oznámení o uplatnění zadržovacího práva bude při významnější hodnotě zadržené věci - i pohledávky - převažovat. Není bez zajímavosti, že věřitel oprávněný ze zadržovacího práva zadrženou věc smí užívat pouze tehdy pokud má k tomu souhlas dlužníka (srov. ustanovení § 1397 o.z.).

Uspokojení ze zadržené věci

Přejdeme k tématu tohoto příspěvku, zda lze vůbec v rámci zadržovacího práva přistoupit k jeho výkonu spočívajícímu v prodeji zadržené věci a uspokojení věřitele. Občanský zákoník výslovně o možnosti této uhrazovací funkce nehovoří. Nejvyšší soud však opakovaně ať už ve vztahu k obč. zák. (OZ 1964) nebo ve vztahu k o.z. (OZ 2012) dovodil, že tato uhrazovací funkce vedle samotné zajišťovací funkce možná je. Slovy Nejvyššího soudu se v případě zadržovacího práva nejedná pouze o *ekonomický nátlak na dlužníka* (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9.3.2017, sp. zn. 21 Cdo 4172/2016).

V této souvislosti lze poukázat na to že, právní úprava předpokládá že věřitel oprávněný ze zadržovacího práva bude přednostně uspokojen v případě prodeje věci, k níž zadržovací právo uplatnil (srov. ustanovení § 1398 o.z. Nejde však o situaci, kdy takový prodej inicioval věřitel oprávněný ze zadržovacího práva, ale typicky o situaci, kdy dochází k prodeji v rámci insolvenčního řízení či v rámci exekučního řízení (nebo veřejné dražby nedobrovolné) zahájeného třetími osobami.

Nejvyšší soud ve zmíněném rozsudku uvádí, že „Uspokojit se může způsobem, na němž se dohodl s dlužníkem v písemné formě, jinak z výtěžku zpeněžení zadržené věci ve veřejné dražbě prováděné podle zákona č. [26/2000](#) Sb., o veřejných dražbách (ve znění pozdějších předpisů), nebo při soudním výkonu rozhodnutí anebo v exekuci prováděné podle zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (ve znění pozdějších předpisů).“

Dohoda

Nejvyšší soud v citovaném rozsudku uvádí na prvním místě dohodu s dlužníkem. Zajímavostí je, že bez bližšího zdůvodnění Nejvyšší soud vztahuje požadavek písemné formy na takovou dohodu (ten lze ostatně spíše doporučit). Tento způsob nebude vzhledem k povaze zadržovacího práva vzniklého z impulsu pouze jedné strany (slovy zákona jej zřizuje věřitel "o své vůli") v praxi příliš častý, i když ho samozřejmě nelze vyloučit. Otázkou je, zda tato dohoda může být učiněna ještě před vznikem zadržovacího práva, tedy pouze pro případ že by bylo uplatněno (např. v obchodních podmínkách), nebo tato dohoda může vzniknout až po uplatnění takového zadržovacího práva, patrně lze připustit obě varianty.

Dražba

Zřejmě nejlákavější způsob uspokojení ze zadržovacího práva se nabízí ve formě veřejné dražby. Zároveň s tím se ovšem vynořují další otázky, které skutečný výkon zadržovacího práva v poměrech recentní právní úpravy značně relativizují.

Nejvyšší soud v nedávném rozhodnutí řešícím zneužití práva při realizaci zástavního práva formou veřejné dražby – rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2022, sp. zn. 21 Cdo 822/2022 – připomněl, že občanský zákoník v zásadě předpokládá dva režimy dražeb. A to dražbu v režimu soukromého práva a dražbu v režimu veřejného práva. Zatímco první je de facto mrtvou literou práva, neboť dražba v režimu soukromého práva není žádným způsobem ani v samotném občanském zákoníku ani jiném právním předpise upravena, druhá varianta je v praxi po dlouhá léta prováděná na základě zákona o veřejných dražbách.

Dobrovolná dražba

Pokud bude konsensus s dlužníkem, nic nebrání tomu, aby byla za účelem realizace zadržovacího práva provedena veřejná dražba dobrovolná. Je však nutné si přiznat, že se v tomto případě jedná spíše o řešení z říše fantazie. Nicméně je vlastně možné, aby se i na takovém postupu při prodeji zadržené věci věřitel s dlužníkem dohodli, čímž jsme ale zpátky u prvního možného způsobu realizace zadržovacího práva, tedy dohody.

Nedobrovolná dražba

Přejdeme-li k variantě nedobrovolné dražby, vzniká legitimní otázka, zda je věřitel oprávněn ze zadržovacího práva oprávněn navrhnout provedení takové dražby. Zákon o veřejných dražbách přitom věřiteli oprávněnému ze zadržovacího práva klade hned dvě překážky. Tou první je samozřejmý požadavek na vykonatelnost pohledávky pro provedení veřejné dražby nedobrovolné. Typicky ovšem věřitel oprávněný ze zadržovacího práva nebude mít v době uplatnění zadržovacího práva svou pohledávku přiznanou exekučním titulem. Jako nejrychlejší způsob by se nabízel notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti, nicméně to opět předpokládá součinnost dlužníka a dohodu s ním, což bude možnost spíše iluzorní a také nelze pominout nákladovou stránku věci.

Dále zákon o veřejných dražbách definuje, kdo je (způsobilým) dražební věřitelem (navrhovatelem).

Zatímco věřitel oprávněný ze zástavního práva takovým dražebním věřitelem podle zákona o veřejných dražbách je, věřitel oprávněný ze zadržovacího práva jim oproti tomu není. Dlužno dodat že tuto "nerovnost" odstraňuje až nový zákon o veřejných dražbách, u něhož byl završen legislativní proces dne 21.8.2023, kdy byl odeslán ke zveřejnění ve sbírce zákonů (sněmovní tisk 360). Zákodárce se rozhodl postavit naroveň tyto dva věřitele, a vlastně tak otevřít možnost realizace zadržovacího práva ve veřejné dražbě. Nicméně i nový návrh zákon o veřejných dražbách setrvává na požadavku vykonatelného rozhodnutí o pohledávce, která je zajištěna zadržovacím právem.

Paralely se zástavním právem

Hovoříme-li přitom o zástavním právu, zástavní věřitel, který nemá vykonatelné pohledávky ani dohodu s dlužníkem na způsobu realizace zástavního práva, je na tom podobně jako věřitel oprávněný ze zadržovacího práva. Nicméně pro zástavního věřitele tu je řízení o soudním prodeji zástavy. To se rozpadá do dvou fází, prolézacím řízení, které končí vydáním usnesení o nařízení soudního prodeje zástavy a exekučním řízení, kde dojde k výkonu takového usnesení nařízení soudního prodeje zástavím prodejem takové zástavy. Právní úprava v podobě zákona o zvláštních řízeních soudních ovšem nepočítá s tím, že by podobné řízení mohl iniciovat věřitel oprávněný ze zadržovacího práva.

Závěr

Zdá se, že jediný způsob, jak vykonat zadržovací právo bez součinnosti a aktivní kooperace dlužníka je aktuálně pro věřitele oprávněného ze zadržovacího práva následující. Nejdříve zažalovat pohledávky k nimž je zřízeno zadržovací právo a docílit vydání exekučního titulu. Tento následně vymáhat v rámci exekučního řízení ve kterém věřitel požádá soudního exekutora, aby dražil věc postiženou zadržovacím právem. To však stále za situace, kdy způsob provedení exekuce určuje soudní exekutor, a oprávněný mu jej nemůže nutit.

Jen na okraj lze poznamenat, že věřitel oprávněný ze zadržovacího práva musí zadržovací právo uplatňovat po celou dobu nalézacího i část exekučního řízení (do doby převzetí věci soudním exekutorem) a po celou dobu mu vznikají náklady na správu věci, které je povinen podle občanského zákoníku uhradit dlužník. To se ovšem celé zdá jako běh na dlouhou trať a efektivita reálného výkonu zadržovacího práva tak má pochybnou hodnotu. Je potřeba poznamenat, že předmětem zadržovacího práva může být veskrze jakákoliv věc, například i věci podléhající rychlé zkáze nebo jiné věci u kterých běh času - v kontextu neužívání věci věřitelem, které bude spíše pravidlem - může oslabovat pozici věřitele oprávněného ze zadržovacího práva.

Mgr. Vít Klimpl,
advokát

Národní 416/37
110 00 Praha 1

e-mail: info@kgslegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporáční autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)